

HITZAREN ESKOLA / IRAKASLEEN FITXA

IRAKASLEA: MARI LUZ ESTEBAN GALARZA

DATAK: 2022 / 01 / 07-29

AZALPENA:

Ikastaro honen izenburua: “**Hitza, gorputza eta emozioak. Ikuspegi feminista bat**”.

Ikastaroan, feminismoaren testuinguruan azken hamarkadetan sortu den gorputzaren eta emozioen teoriaren aurkezpena egin zen, gai desberdinak landuz eta hainbat adibide aurkeztuz. Ikasleek ere beraien gogoeta eta ariketen bidez ekarpen esanguratsua egin zuten.

AURKIBIDEA (saioen eskema laburra)

1. **eta 2. Saioak:** aurkezpen orokorra
3. **Saioa:** Gorputz feminista desberdinak: gorputz politikoak
4. **Saioa:** Gorputzaren antropologia eta gorputz-etnografia
5. **Saioa:** Adibide etnografiko baten aurkezpena
6. **Saioa:** Sorkuntza eta erotismoa / Maitasuna, gorputza eta feminismoa:
7. **Saioa:** Zahartzaroa eta feminismoa
8. **Saio irekia:** “Zahartzaroa irakurgai” (hainbat idazleren testuen irakurketa)

1. eta 2. SAIOA

Edukiak:

Ikastaroaren aurkezpen orokorra egin eta gero, lehen bi saioetan gai hauek landu genituen:

- (1) gizarte antropologiara hurbilketa laburra egin genuen ikastaroaren oinarri gisa
- (2) gorputz-metodologiaren onurak zeintzun diren aztertu genuen
- (3) azken hamarkadetan, feminismoa eta gorputzaren arteko harremanak nolakoak izan diren eta nola bilakatu diren, generoa, subjektuak eta gorputzaren kategoriak aintzat hartuz
- (4) gorputz teoriko-epistemologiko feministen adibideak ere ikusi genituen

Helburuak:

- 1.- Feminismoa eta gorputzaren arteko harremanen gainbegirada bat egitea
- 2.- Gorputzasunaren teoria feminista desberdinak aurkeztea

Ikasleek saio hauetarako egin zituzten ariketak:

- Norberaren (haragizko) aurkezpen idatzia
- Haien bizitzaren gorputz-eszena bat hautatu eta idatzi non genero eta gorputzaren aldaketak elkarlotzen diren

3.- SAIOA

Edukiak: Gorputz politiko (feminist)en definizioa ikusi ondoren, hainbat adibide aurkeztu nituen

Helburua: Politika feministetan gorpuztasunak duen garrantzia aztertzea, tresna eta gogoetagai gisa

Ikasleek saio honetarako egindako ariketa: Ikasle bakoitzak gorputz politiko baten adibidea ekarri eta azaldu zuen

4.- SAIOA

Edukiak:

- (1) gorputzaren antropologiaren oinarri teorikoak eta kronologia ikusi genuen eta kontzeptu nagusi batzuk
- (2) gorputz-etnografiaren nondik norakoak eta zenbait tekniken baliagarritasuna azaldu

Helburuak:

- 1.- gorputzaren eta emozioen antropologiaren oinarri teoriko eta kontzeptualak azaltzea
- 2.- gorputz-metodologiarako prozedurak azaltzea
- 3.- ikerkuntzan edo sorkuntza norberak duen paperaz hausnartzea

Ikasleek saio honetarako egindako ariketa: Ikasle bakoitzak sortzeko duen estiloaz hausnartu zuen guztion aurrean

5.- SAIOA

Edukiak:

- (1) adibide etnografiko baten aurkezpena, irakasleak egindako ikerketa baten bitartez
- (2) euskal gatazkaren testuinguruan, gorpuztasunaren garrantzia preso ohi baten esperientzia oinarri (genero-identitatea, barrea, lotsa eta emozioak)

Helburua:

- (1) aurreko saioetan azaldutako teoria gai baten inguruko ikerketa batean nola erabiltzen den ikustea;
- (2) euskal gatazkaren irakurketa alternatiboa egitea, gorputzaren teoria erabiliz

6.- SAIOA

Edukiak: saio honetan bi gai landu genituen: (1) erotismoak sorkuntzak duen edo izan dezakeen papera; (2) maitasunaren teoria eta bizipen feministetan gorputzak duen garrantzia.

Helburuak:

- 1.- Erotismoaren kontzeptualizazio zabal batetik sorkuntzan izan dezakeen hausnartzea
- 2.- Maitasunaren ideologia hegemonikoa ikuspegi kritiko batetik aztertzea

Ikasleek saio honetarako egindako ariketak: (1) Beraien sorkuntza-lanetan edo bizitzan erotismoak izan duen lekuaz gogoeta egitea; (2) Literatura, musika edo zinearen munduko lan bat bilatzea eta aurkeztea non maitasunaren inguruko diskurtso ez hegemonikoa aurkezten den.

7.- SAIOA

Edukiak: Zahartzaroa eta feminismoaren arteko harremanak

Helburua: Gure gizartean, zahartzaroaren inguruan dauden aurreiritziak eta adinkeria aztertzea eta zahartzaroaren planteamendu feministaz gogoeta egitea

Ikasleen saio honetarako egindako ariketa: Ikasle bakoitzak zahartzaroari buruzko testu, bideo edo sorkuntza-lan bat ekarri eta aurkeztu zuen guztien aurrean

8.- SAIOA

SAIO IREKIA: "Zahartzaroa irakurgai"

Saio honetan hainbat idazleren lanak irakurriak izan ziren.

Idazleak hauek izan ziren: Uxue Alberdi, Miren Amuriza, Mari Luz Esteban, Karmele Jaio, Ana Malagon, Miren Agur Meabe, Eider Rodriguez eta Arantza Urretabizkaia/Maria Mercè Marçal

Saioan, testuen irakurketa egin zutenak: Ainhoa Alberdi, Mari Luz Esteban, Miren Agur Meabe, Eider Rodriguez (irakurtzen)

Anariren musika eta abestiak ere lagun izan genituen.

Publikoaren aldetik harrera ona izan zen.

BIBLIOGRAFIA ETA ITURRIAK

ABU-LUGHOD, Lila (1990) The Romance of Resistance: Tracing Transformations of Power Through Bedouin Women. *American Ethnologist*, 17(1):41-55.

ALGA, Maria Livia (2018) *Etnografía terrona de sujetos excéntricos*. Bartzelona: Edicions Bellaterra.

AYESTA, Iban. *Berlin, fin de millennium: An Experiment in Corporeal Ethnography*. Tesis doctoral. Department of Anthropology. University College. London, 2003.

AZPIAZU CARBALLO, JOKIN (2020) Ur nahasien erraiak. LGTB* esperientzia eta politizazioak Hego Euskal Herriko herri mugimenduetan. Doktore tesia. Ikasketa Feministak eta Generokoak doktorego-programa. UPV/EHU. <https://addi.ehu.es/handle/10810/48214>

BARBÉ I SERRA, Alba (2017) *Cross-dressing más allá de las clasificaciones*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

BATAILLE, Georges (2007) *El erotismo*
<http://www.pensamientopenal.com.ar/system/files/2014/12/doctrina31464.pdf>

BOURDIEU, Pierre (1997) *Razones prácticas. Una teoría de la acción*. Bartzelona: Anagrama.

BUTLER, Judith (1993) *Bodies that Matter*. New York: Routledge [gaztelaniaz: *Cuerpos que importan*. Buenos Aires: Paidós, 2002].

CONBOY, Katie; MEDINA, Nadia; STANBURY, Sarah (eds.) (1997) *Writing on the body. Female Embodiment and Feminist Theory*. New York: Columbia University Press.

CSORDAS, Thomas J. (1993) Somatic modes of attention. *Cultural Anthropology*, 8(2):135-156.

CSORDAS, Thomas J. (ed.) (1994) *Embodiment and experience. The existential ground of culture and self*. Cambridge: Cambridge University Press, 1-24.

DEL VALLE, Teresa (1997) La memoria del cuerpo. *Arenal-Revista de historia de las mujeres*, 4 (1): 59-74.

DELEUZE, GILLES; eta GUATTARI, Felix (1998) *El Anti-Edipo. Capitalismo y esquizofrenia*. Bartzelona: Paidós Ibérica.

DE MARTINO, Ernesto (1999) *La tierra del remordimiento*. Bartzelona: Edicions Bellaterra.

ESTEBAN, Mari Luz (2001) Antropología encarnada, antropología desde una misma. Revista electrónica: *Papeles del CEIC*, Nº 12. CEIC (Centro de Estudios sobre las Identidades Colectivas), UPV-EHU, Marzo 2004.
<http://www.ehu.es/CEIC/papeles/12.pdf>

ESTEBAN, Mari Luz (2004) *Antropología del cuerpo. Género, itinerarios corporales, identidad y cambio*. Bartzelona: Edicions Bellaterra.

ESTEBAN, Mari Luz (2013) Gorputzak eta politika feministak. Feminismoa gorputz gisa. In: Castillo, Isa; Iratxe Retolaza (coord.) *Genero ariketak. Feminismoaren subjektuak*. Donostia: Edo! Argitaletxea, 169-204.

ESTEBAN, Mari Luz (2011) *Crítica del pensamiento amoroso*. Bartzelona: Edicions Bellaterra.

ESTEBAN, Mari Luz (2013) "El desamor como conocimiento: narrativa, corporalidad y cambio". In: Martínez-Hernández, Angel; Lina Masana; Susan M. DiGiacomo. Evidencias y narrativas en la atención sanitaria. Una aproximación antropológica. Tarragona/Porto Alegre: Publicacions URV-Associacao Brasileira da Rede Unida, 407-422.

ESTEBAN, Mari Luz (2015) La reformulación de la política, el activismo y la etnografía. Esbozo de una antropología somática y vulnerable. *Ankulegi-Revista Vasca de Antropología*, 19: 75-93.

ESTEBAN, Mari Luz (2018) Herida de política y cárcel. El relato encarnado de una activista. *Disparidades. Revista de Antropología*, LXXIII (2): 1-21.

ESTEBAN, Mari Luz (2019) *El feminismo y las transformaciones en la política*. Bartzelona: Edicions Bellaterra.

ESTEBAN, Mari Luz (2020) La antropología y el poder de lo erótico. *AIBR-Revista de Antropología Iberoamericana*, 15 (3): 557-581.

ESTEBAN GALARZA, Mari Luz; FERNANDEZ RODRIGUEZ, Irantzu; eta FERNANDEZ DE LABASTIDA MEDINA, Ixone (2021) *Adineko emakumeekin lan egiteko gakoak. EAE-Euskal Autonomia Erkidegoko Emakumeen Etxekin egindako proiektua*. Gasteiz: Emakunde. https://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/violencia_guias/eu_def/adjuntos/gakoak_adineko_emakumeak.pdf

FERRÁNDIZ, Francisco (2002) Calidoscopios de género: cuerpo, masculinidad y supervivencia en el espiritualismo venezolano. *Alteridades*, 12 (23): 83-92.

FERRÁNDIZ, Francisco (2004) *Escenarios del cuerpo: espiritismo y sociedad en Venezuela*. Bilbo: Publicaciones de la Universidad de Deusto.

FOUCAULT, Michel (1987) *La historia de la sexualidad I. La voluntad de saber*. Madril: Siglo XXI [1977].

FOUCAULT, Michel (1992) *Vigilar y castigar*. Madril: Siglo XXI [1977].

GROSZ, Elizabeth (1994) *Volatile Bodies. Toward a Corporeal Feminism*. Indiana University Press.

HARAWAY, Donna (1995) *Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinención de la naturaleza*. Madril: Cátedra (Feminismos) [1991].

HUNT, Nancy Rose (2008) An acoustic register, tenacious images, and congolese scenes of rape and repetition. *Cultural Anthropology*, 23 (2): 220-253.

KULICK, Don; eta WILSON, Margaret (eds.) (1995) *Taboo. Sex, identity and erotic subjectivity in anthropological fieldwork*. New York: Routledge.

LORDE, Audre (2002). Usos de lo erótico. Lo erótico como poder. En *La hermana, la extranjera Artículos y conferencias*. Madrid: Horas y Horas, pp. 10-13. Descargado en: <https://glefas.org/download/biblioteca/feminismo-antirracismo/Audre-Lorde.-La-hermana-la-extranjera.pdf>

LUTZ, Catherine A. (1990) Engendered emotions: Gender, power, and the rhetoric of emotional control in American discourse. In Lutz, C.; Abu-Lughod, L. (eds.) *Language and the politics of emotion*. Cambridge/Paris: Cambridge University Press-Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 69-91.

LUTZ, Catherine; White, Georges M. (1986) The anthropology of emotions. *Annual Review of Anthropology*, 15: 405-436.

MAHMOOD, Saba (2019) Teoría feminista y el agente social dócil: algunas reflexiones sobre el renacimiento islámico en Egipto. *Papeles del CEIC*, vol. 2019/1, papel 202, 1-31. <https://doi.org/10.1387/pceic.20282>
Descargable en: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6883038>

MARTIN ZAPIRAIN, Itxaso (2017). *Eromena, azpimemoria eta isiltasuna(k) idazten. Hutsur bihurtutako emakumeak garaiko gizartearen eta moralaren ispilu*. Bilbo: UPV/EHUko Argitalpe Zerbitzua.

MAUSS, Marcel (1991) Técnicas y movimientos corporales. *Sociología y antropología*. Madrid: Editorial Tecnos, 335-356.

MERLEAU-PONTY, Maurice (2000) *Fenomenología de la percepción*. Barcelona: Península.

ORTNER, Sherry (2006) *Anthropology and social theory: culture, power and the acting subject*. Durham, Carolina del Norte: Duke University Press.

PRECIADO, Beatriz (2014) *Testo yonqui. Sexo, drogas y biopolítica*. Barcelona: Paidós.

ROMERO, Pablo (2013) Tiquun en el Sur de Italia: magia, "crisis de la presencia" y crisis del sujeto clásico. *Estudios* 3-3: 4-106.

RUIZ TORRADO, Maria (2017) *Kartzela genero-erakkunde bezala: bereizkeriak, erresistentziak eta agentzia Euskal Herrian espeteratutako emakumeen artean*. Bilbo: UEU-Udako Euskal Unibertsitatea.

SCHEPER-HUGHES, Nancy (1997) *La muerte sin llanto. Violencia y vida cotidiana en Brasil*. Barcelona: Ariel Antropología.

SCHEPER-HUGHES, Nancy; LOCK, Margaret (1987) The mindful body. A prolegomenon to future work in medical anthropology. *Medical Anthropology Quarterly*, 1: 6-41.

SEDGWICK, Eve K. (2003) *Touching Feeling: Affect, Pedagogy, Performativity*. Durham: Duke University Press.

SONTAG, Susan (1984) *Contra la interpretación y otros ensayos*. Barcelona: Seix Barral.

VILLAVERDE, Teresa (2016) Las ideologías de la voz. *Pikara Magazine*.
<https://www.pikaramagazine.com/2016/07/las-ideologias-de-la-voz/>

WACQUANT, Loïc J.D. (2005) Protección, disciplina y honor. Una sala de boxeo en el ghetto americano. In: Ferrándiz, F.; Feixa, C. (eds.) *Jóvenes sin tregua. Cultura y políticas de la violencia*. Barcelona: Anthropos, 113-128.